

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410152 Ryssberget

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Elisabet Wallsten

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410152 Ryssberget**

Kommun: Sölvesborg

Områdets totala areal: 126,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-13

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Staten

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

8220 - Silikatbranter

8230 - Hällmarkstorräng

9080 - Lövsumpskog

9110 - Näringsfattig bokskog

9190 - Näringsfattig ekskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Ryssberget bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

I Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de bok- och ekdominerade ädellövskogarna, som präglas av naturlig dynamik och olikåldrighet samt hyser en stor mängd skyddsvärda arter. Även sumplövskogarna är prioriterade. Natura 2000-området utgör ett representativt exempel på Ryssbergets bokskogsdominerade ädellövskogar med höga bevarandevärden.

Beskrivning av området

Området, som ligger på Ryssbergets sydostsluttning i västra Blekinge, domineras av hedartade bokskogar och ingår som en del i ett av Sveriges största sammanhängande bokskogsområden. Ryssberget är drygt 150 meter högt och berggrunden i dess södra delar består av metavulkaniter, en av Blekinges äldsta bergarter. Natura 2000-området sträcker sig från drygt 90 meter över havet till cirka 20 meter över havet. Från högsta kustlinjen, cirka 57 meter över havet, ner till cirka 30 meter över havet finns ett flertal postglaciala strandbildningar, bland annat i form av klapperstensfält.

På Ryssberget finns rikligt med kulturhistoriska spår och lämningar från förhistorisk tid och framåt. Under historisk tid har Natura 2000-området främst fungerat som utmark till Sölvesborgs slott och stad. På Listerlandet var eken ett karaktärsträd ända fram till 1600-talet och såväl äldre danska källor som en karta från år 1684 beskriver de sydöstra delarna av Ryssberget som ekskogsdominerade. Idag domineras området istället av bok, medan ek och avenbok främst återfinns i magrare strandvallar och vid hållmarker. Det finns även några aldominerade lövsumpskogar och fuktstråk. Inom Natura 2000-området finns cirka 30 hektar yngre ädellövskog, som bör betraktas som utvecklingsmarker mot ädellövskog, främst bok, men på lämpliga marker även ek. Utvecklingsmarkerna återfinns framförallt i områdets nordöstra delar, bland annat vid en mer näringsrik bokskog, men även norr och söder om en större avverkningsyta i södra delen. År 2001 köpte staten det nuvarande Natura 2000-området av Sölvesborgs kommun och år 2002 avvecklades ett antal granplanteringar, med målsättningen att även här återskapa för området mer naturliga bok- och ekdominerade ädellövskogar.

Natura 2000-området hyser ett flertal rödlistade eller i övrigt skyddsvärda arter, främst bland kryptogamer och insekter, varav flera som visar på lång kontinuitet av bok, ek eller ädellövskog generellt. Vid miljöövervakning i området år 2014 noterades naturvårdsintressanta arter på mer än hälften av de 443 träd som undersöktes. Exempel på rödlistade arter i området är stiftklotterlav (nära hotad), bokvårtlav (nära hotad), bokkantlav (nära hotad), lunglav (nära hotad), liten ädellav (starkt hotad), gammelekslav (sårbar), skillerticka (sårbar), rödfotad nagelskivling (nära hotad), mindre hackspett (nära hotad), spillkråka (nära hotad) samt de vedlevande skalbaggar taggbock (nära hotad), gropig blombagge (starkt hotad), Ptenidium gressneri (nära hotad) och Pseudeuparius sepicola (nära hotad).

Vad kan påverka negativt

- Skogsbruk eller andra avverkningar i eller i anslutning till området, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt att störningskänsliga arter påverkas negativt.
- Byggnads- eller anläggningsarbeten som leder till negativ påverkan på skyddsvärda naturtyper eller arter i området.
- Konkurrens från gran eller för området främmande trädslag.
- Felaktiga röjningar eller bortplockning/förstörelse av död ved, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner (till exempel grov död ved, hålträd, mulmträd eller värdefulla buskar) eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt eller så mycket så störningskänsliga organismer påverkas negativt.
- Luftföroreningar från motorfordonstrafik på motorvägen direkt söder om området, som bland annat inverkar negativt på områdets epifyter.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området:

- Natura 2000-området Ryssberget är avsatt som naturreservat, sedan år 2004, med en skötselplan från samma år, och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägares och nyttjanderättshavares förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen Blekinge.

Behov av åtgärder:

- Äldre diken som påverkar markfuktigheten lokalt bör läggas igen och mer naturlig hydrologi återskapas.
- Røjning av granföryngring vid behov.
- Naturtyperna behöver inventeras utifrån naturtypsperspektiv. Det finns mycket kunskap om området i sin helhet, men inte fördelat på naturtyp.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och -arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**8220 - Silikatbranter**

Areal: 1,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre område i norra delen har klassats som silikatbranter. Naturtypen består av omväxlande kala hållmarksytor och vegetationsklädda klippällar. Det glesa träd- och buskskiktet domineras av en och tall. På klippällarna förekommer rikligt med lavar och en del mossor, medan kärlväxter främst återfinns i sprickor och på planare ytor.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 1,2 hektar. Silikatbranten ska ha ett ostört substrat, opåverkad hydrologi och bibehållen luftfuktighet. Igenväxningsvegetation, exempelvis lövsly, ska inte förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott, men en inventering av karaktäristiska och typiska arter bör ske.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 2,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Ryssberget finns flera mindre hällmarksområden med lågvuxen och gles vegetation. Hällarna är oftast mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte med torktåliga kärlväxter, lavar och mossor. Träd- och buskskiktet är i huvudsak glest.

Bevarandemål

Hällmarksområdena ska vara öppna och arealen minst 2,9 hektar. Träd och buskar, exempelvis björksly, som bedöms som igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Kärlväxtfloran ska domineras av konkurrenssvaga arter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9080 - Lövsumpskog

Areal: 1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövsumpskog är en fuktig till blöt fastmarksskogstyp som finns på översilad eller genomsilad mark. Ryssbergets sumpskogar återfinns främst i områdets södra delar, strax söder och sydost om en avvecklad före detta granplantering. Men de är relativt dåligt utforskade och skulle behöva inventeras närmare beträffande utbredning, strukturer, funktioner, flora och fauna. Äldre diken påverkar delar av områdena.

Bevarandemål

Arealen lövsumpskog ska vara minst 1 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Områdenas markfuktighet ska påverkas av naturlig hydrologi och grundvattennivå. Lövträd, framförallt björk och al, ska utgöra dominerande inslag. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas död ved i olika former. Träd med socklar ska förekomma tämligen allmänt. Det ska finnas typiska arter av mossor, lavar och svampar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet kan inte bedömas. Sumpskogarna behöver inventeras.

9110 - Näringsfattig bokskog

Areal: 57,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsfattiga bokskogen på Ryssberget domineras av bok, med inslag av avenbok, ek, björk, tall, gran och enstaka alm (akut hotad). Marken täcks av lövförna och kärlväxtfloran är gles och relativt artfattig. Dock finns partier med rikare flora. Lavfloran är väl utvecklad med arter som stiftklotterlav (nära hotad), bokvårtlav (nära hotad), bokkantlav (nära hotad), lunglav (nära hotad) och liten ädellav (starkt hotad). Bland mossorna finns arter som sydkvastmossa, platt fjädermossa, klippfrullanina och porellor. Även svampfloran är rik med arter som skillerticka (sårbar), rödfotad nagelskivling (nära hotad), rynkmussling, sotkremla, fjällsoppa och lömsk flugsvamp. Skogen är även värdefull för ett flertal insekter och fåglar.

I området genomfördes under åren 1998-2009 miljöövervakning av mossor och lavar på ek, bok och avenbok. Sedan år 2014 ingår Ryssberget istället i ett läns-gemensamt delprogram med övervakning av epifytiska mossor och lavar i bokskog. År 2014 inventerades 443 träd fördelat på två områden, motsvarande 2,3 hektar. Naturvårdsintressanta arter noterades då på mer än hälften av de inventerade träden.

Bevarandemål

Arealen näringsfattig bokskog ska vara minst 57 hektar. Bok med inslag av andra ädellövträd ska dominera, men enstaka tall och gran får förekomma. Småskaliga naturliga processer som åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Trädsiktet blir därigenom olikåldrigt och flerskiktat. Gamla träd ska förekomma allmänt liksom död ved i olika former, inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas träd med hackspettsbohål. Det ska även finnas yngre bok och ek som efterträdare till äldre träd. Gran ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden. I området ska de typiska arterna bokvårtlav, bokkantlav, liten ädellav, platt fjädermossa, klippfrullania och skillerticka förekomma allmänt till rikligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området är gott. Mängden död ved behöver öka.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 15,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsfattiga ekskogen återfinns i en mosaik med bokskog samt på mer hållmarksbetonade marker. Förutom ek och bok finns även arter som fågelbär, oxel, rönn, björk och tall. Delar av markerna är storblockiga och ligger i kuperad terräng, med framträngande källflöde. På blocken växer bland annat västlig hakmossa. I den miljöövervakningsyta som delvis ligger inom den näringsfattiga ekskogen växer arter som gammelekslav (sårbar), fällmossa, rostfläck, lönnlav, klippfrullania och guldslockmossa.

Bevarandemål

Arealen näringsfattig ekskog ska vara minst 15 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd med grov bark, skador, håligheter och mulm, liksom död ved i olika former, inklusive levande träd med döda träddeklar, tämligen allmänt. Det ska även finnas yngre ekar som efterträdare till de äldre. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma i mosaiken av täta till öppna och glest beskogade delar. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Typiska arter som fällmossa, guldslockmossa, klippfrullania, rostfläck, glansfläck och lönnlav ska förekomma allmänt till riklig.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området bedöms som gott. Ekskogens exakta utbredning är oklar och behöver basinventeras.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala
- Artportalen. www.artportalen.se (uttag hösten 2016)
- Baranowski, R. 1990. Översiktlig inventering av vedinsekter i naturskogsområden i Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge län. Opublicerad rapport
- Hansson, S-Å. 1995. Svampförekomster inom ett lövskogsområde på Ryssbergets sluttning. På uppdrag av Miljökontoret, Sölvesborgs kommun. Ramlösa Naturkonsult, Helsingborg
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1999. Miljöövervakning, lokal Ryssberget N Sbg1, lokal Ryssberget S Sbg2
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2004. Reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Ryssberget
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2013. Övervakning av epifytiska indikatorarter i utvalda nyckelbiotoper under åren 1997-2009, 2013:5
- Länsstyrelserna. 2016. Epifytiska lavar och mossor i bokskog - utvärdering av miljöövervakning i södra Sverige 2011-2014
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10
- Naturvårdsverket 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Skogsstyrelsen. 1999. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1528-1999
- Skogsstyrelsen. 1993. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 4338-1993
- Skogsstyrelsen. 1995. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 11248-1995
- Skogsstyrelsen. 1995. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 658-1995
- Skogsstyrelsen. 1995. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 11290-1995
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 722-1996

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410152 Ryssberget

